

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้อันประกอบไปด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา (อำเภอเทพา นาทวี จะนะ และสะบ้าย้อย) มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประชาชนส่วนอื่นของประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมุสลิมได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ในขณะเดียวกันหน่วยงานทางการศึกษามีความพยายามที่จะจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรียนรู้ดังกล่าว เนื่องจากมีความตระหนักว่า การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และอัตลักษณ์ในพื้นที่นั้น ควรจัดการศึกษาที่ประกอบไปด้วยวิชาสามัญและศาสนา โดยอิสลามมิได้แยกความรู้ระหว่างทางโลกและทางธรรมออกจากกัน เนื่องจากมุสลิมต้องอาศัยความรู้ทั้งสองประเภทเพื่อปฏิบัติควบคู่กันไป

การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนควรจัดอบรมพัฒนาผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และผู้อำนวยการให้เป็นมืออาชีพ ดำเนินการบริหารบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ ดำเนินการตามหลักบริหารที่มีประสิทธิผล จัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิถีอิสลาม มีการพัฒนาครูและบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้เป็นมืออาชีพ มีการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และจัดทำหลักสูตรบูรณาการระหว่างสามัญและศาสนา จัดตั้งศูนย์สื่อเพื่อส่งเสริมครูทุกคนให้ได้ใช้สื่อ กำหนดให้ผู้บริหารและครูมีผลงานวิจัย กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีศึกษานิเทศก์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน (ฟาริด เตมะหมัด, 2549 ; นินาวาลย์ ปานากาเซ็ง แมงกาจิ, 2551 ; ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2553 ; มุหามัดรุษานี บากา, 2554)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้เสนอแนะข้างต้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลัก

ในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนคนไทยให้มีค่านิยมที่ดี ปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของเด็กให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีจิตใจที่เที่ยงมั่ง ื่อเพื่อพ่อแม่ มีเมตตา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแบ่งปัน และเป็นผู้ให้ที่ดี มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรอบรู้เหมาะสมแก่วัย ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ ตลอดจนเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อให้ชีวิตมีความสุขพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติข้างต้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเป้าหมายในการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอิสลาม จำนวน 8 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การศรัทธา (อีมาน) 2) การทำความดี (อิบาดะฮฺ) 3) คุณธรรมจริยธรรม (อัคลาก) 4) สติปัญญา 5) จิตใจ (นัฟส) และจิตวิญญาณ (รูหฺ) 6) ร่างกาย 7) สังคม และ 8) ทักษะด้านอาชีพ (al-Zintānī, 1993 ; Al-Husein Jarnū Mahmūd Jalū. 1994 ; Muḥammad Nūr Bin ‘Abd al-Ḥāfiẓ Suwaid, 1995 ; ‘Abdullah Nāsih ‘Ulwān, 1996 ; Muḥammad al-Saiyid Muḥammad Yūsuf, 1997 ; al-Naḥlāwi, 1999 ; ‘Amīn ‘Abū Lawī. 1999 ; al-Hāzimī, Khālid Hāmid, 2000 ; Sālem Bin Sa‘īd Bin Musfir Bin Jabbar, 2001 ; al-Taḥḥān, Mustafā Muḥammad, 2002 ; ‘Aḥmad Farīd, 2004) ดังนั้น การสร้างผู้เรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะทั้ง 8 ด้าน ข้างต้น จึงเป็นโอกาสและความท้าทายของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอิสลาม ดังที่นเีาะ แวอูเซ็ง (2559) ได้กล่าวว่า “การบริหารการศึกษาในอิสลาม มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และยังเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตรที่สามารถตอบสนองผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ทักษะสมัยใหม่ บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม รวมถึงความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญในโลกปัจจุบัน”

การบริหารสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Students) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามศักยภาพและตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามเป้าหมายทางการศึกษาที่ต้องการ (สัมมา รุณิธย์, 2556 : 96) โดยในปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป การบริหารงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 4 ด้านข้างต้น มีภารกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และ

พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการ ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) ได้กล่าวว่า “หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกระดับ ต่างต้องการสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ หลักสูตรกำหนดและเป็นนักเรียนในอุดมคติที่คาดหวังไว้ตามบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ ทำให้ทุกองค์การต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากปรากฏการณ์ โลกาภิวัตน์ ซึ่งการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำได้ ผ่านการบริหารวิชาการ”

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน เปรียบเสมือนหัวใจของ โรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของนักเรียน และการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่ง จะต้องขับเคลื่อนลงสู่สถานศึกษาโดยทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน ประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบประกันคุณภาพ การ ปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปการเรียนรู้อุทิศแห่งเรียนรู้ที่ดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม (ชุมชน) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด 12 ด้าน ได้แก่ 1) งานพัฒนา หลักสูตร 2) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) งานวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) งานแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีจุดอ่อนอยู่หลาย ประการ อาทิ การที่ผู้บริหารขาดความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการ ทำให้ยังไม่เข้าใจ ระบบและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทางรัฐและกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่งผลถึงการประสานงานระหว่าง โรงเรียนกับหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาในพื้นที่และระดับรัฐ (บัณฑิตย สมะฮะฮุน และคณะ : 2549) ในขณะที่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงโดยเร่งด่วนถึงพื่อใช้ในทุกปีจึงจ้ยคุณภาพ จึงส่งผลให้การ ดำเนินงานในด้านอื่น ไม่ว่าจะเป็นงานวิชาการ งานธุรการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งาน

กิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน ไม่ได้ได้รับการพัฒนาไปในทิศทางและลักษณะที่ควรจะเป็น และมีสภาพการดำเนินงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นงานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และงานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาที่พบว่ามีการดำเนินงานในระดับมาก (นาวาลย์ ปานากาแข็ง, 2544 ; ฟาริต เตชะมาหมัด, 2549 ;)

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของซุมศักดี อินทร์รักษ์ และคณะ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ คุณภาพการศึกษาที่เกิดจากระบบการบริหารจัดการ ระบบการจัดการเรียนรู้ และระบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่ไม่น่าพอใจ

นอกจากนั้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การนำหลักสูตรไปใช้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้นิเทศขาดความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศงานวิชาการ ขาดคู่มือและเครื่องมือเกี่ยวกับการนิเทศที่ทันสมัย ครูอิสลามศึกษาไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ผู้เรียนขาดจิตสำนึกและไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม และผู้ปกครองไม่ค่อยเอาใจใส่เรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม (อับดุลลาตีฟ การ์รี, 2550 ; อฮมัดซาคี มาหามะ, 2551 ; มุมีน๊ะห์ บุงอตาหยง, 2552 ; อัสมาวาตี ดอเลาะ, 2554 ; มุหามัดรุษานี บากา, 2554)

สำหรับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน สรุปลงโดยภาพรวมแล้ว เป็นการบริหารโดยแยกส่วนระหว่างการบริหารงานวิชาการด้านศาสนาและสามัญ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้านศาสนาจะใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และการจัดการเรียนการสอนด้านสามัญใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับโครงสร้างเวลาเรียน ส่วนใหญ่จะเรียนวิชาศาสนาในภาคเช้า และเรียนวิชาสามัญในภาคบ่าย ส่วนบางโรงเรียนจะเรียนวิชาศาสนาและสามัญสลับกันทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย ดังนั้น การมาปฏิบัติหน้าที่การสอนของครูที่สอนศาสนาและสามัญจึงไม่ตรงกัน ถึงแม้บางโรงเรียนอาจจะจัดเวลาให้ครูมาปฏิบัติหน้าที่การสอนและเลิกสอนในเวลาเดียวกัน แต่การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนก็ยังขาดความเป็นเอกภาพและขาดความเชื่อมโยงความรู้ระหว่างรายวิชาศาสนาและสามัญ ครูสอนรายวิชาสามัญส่วนใหญ่ไม่นำความรู้อิสลามศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการสอน ส่วนครูสอนรายวิชาศาสนา (อุสตาซ) ไม่นำความรู้สามัญไปประยุกต์ใช้ในการสอน โรงเรียนจึงมีครูที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ศาสนาและสามัญให้เป็นศาสตร์เดียวกันค่อนข้างน้อย การจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งรายวิชาศาสนาและสามัญส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเด่นด้านสติปัญญา

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์การประเมินในแต่ละระดับชั้นและสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่วนคุณลักษณะด้านการศรัทธา การทำความดี คุณธรรมจริยธรรม จิตใจและจิตวิญญาณ ร่างกาย สังคม และทักษะด้านอาชีพ จะเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นโดยตรงในแต่ละรายวิชาที่สอนเป็นการเฉพาะ จึงทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนดังกล่าวมีการแยกส่วนในรายวิชาศาสนาและสามัญ หรือโรงเรียนอาจจะไม่ได้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ครูยังขาดทักษะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทั้ง 8 ด้าน ดังนั้น จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและตามคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอิสลามไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าวข้างต้น พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกลุ่มประชากรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลและสงขลา (อำเภอเทพา นาทวี จะนะ และสะบ้าย้อย) กอปรกับงานวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ครอบคลุมตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 12 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546)

สำหรับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง 8 ด้าน ได้นั้น ควรคำนึงถึงการบริหารงานวิชาการที่มีความเป็นเอกภาพและเชื่อมโยงความรู้ระหว่างรายวิชาศาสนาและสามัญ มาตรฐานว่าจะมีการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และควรคำนึงถึงการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางโลกและทางธรรมตามธรรมชาติของแต่ละรายวิชา โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้และชุมชนรอบสถานศึกษาร่วมกันสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะครบทั้ง 8 ด้าน อย่างเป็นรูปธรรม

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ถือว่าเป็นมิติใหม่สำหรับการจัดการศึกษาในพื้นที่ ดังนั้น การมีนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และรูปแบบที่ชัดเจน จะมีส่วนทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล เป้าหมายหลักของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้แก่ การเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ การสร้างผู้เรียนเพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ การสร้างผู้เรียนที่มีความสุขกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต การสร้างผู้เรียนเพื่อสั่งสมความรู้และทุนปัญญาควบคู่คุณธรรม และการสร้างผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอิสลาม

จากที่มาและความสำคัญของการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ตั้งต้นในการเชื่อมโยงสู่การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และศึกษาแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้น การมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะมีส่วนช่วยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มสูงขึ้น และใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไปใช้ในโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นผู้สืบทอดบนหน้าแผ่นดินในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 อักรอนและอัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอเสนอส่วนหนึ่งจากหลักฐานอักรอนและอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.2.1 อักรอนที่เกี่ยวข้อง

1.2.1.1 อิสลามให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษา โดยเฉพาะอายะฮ์แรกที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งถือว่าเป็นอายะฮ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิชาการด้านทักษะการคิด พูด อ่าน และเขียน โดยอยู่ในขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการ

เรียนรู้ และบ่งบอกถึงการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านการศรัทธา จิตใจ จิตวิญญูณ และสติปัญญา ดังที่อิบนุ กะษีร (Ibn Kathīr, 1988 : 4/564) ได้กล่าวว่า “นับว่าเป็นความเมตตาและความโปรดปรานครั้งแรกที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานให้แก่ปวงบ่าว ซึ่งพระองค์ทรงตกเตือนให้มนุษย์ตระหนักว่าพวกเขาถูกบังเกิดจากก้อนเลือด และทรงสอนพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้และให้วิชาความรู้แก่พวกเขา ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่มนุษย์มีเหนือบรรดามลาอิกะฮ์ และบางครั้งความรู้จะฝังลึกอยู่ในสมอง ในขณะที่บางครั้งติดอยู่ที่ลิ้น และบางครั้งอยู่ที่การเขียนด้วยปลายนิ้ว กล่าวคือ จากความคิด คำพูด และการเขียน” ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ أَقْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَقْرَأُ وَرَبُّكَ

الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝﴾

(العلق : 5-1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระผู้อภิบาลของเจ้านั้นผู้ทรงเอื้อเพื่อแผ่แผ่ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัลอะลัก : 1-5)

1.2.1.2 อัลกุรอานได้กล่าวถึงความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้สามารถเข้าถึงหลักการศรัทธาอย่างบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สามารถเข้าถึงคุณลักษณะอันสูงส่งของพระองค์ และยังสามารถเข้าถึงหิกมะฮ์ (วิทย์ปัญญา) ในการสร้างจักรวาลอันวิจิตรของพระองค์ เป็นการบ่งบอกถึงการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านการศรัทธา การทำความดี จิตใจ จิตวิญญูณ และสติปัญญา มีความเกี่ยวข้องกังานวิชาการที่เชื่อมโยงกับทักษะด้านการคิดใคร่ครวญที่ต้องการวัดและประเมินผลระหว่างบรรดาผู้รู้และผู้ไม่รู้ และบรรดาผู้รู้นั้นย่อมดีกว่าและประเสริฐกว่าบรรดาผู้ที่ไม่รู้อย่างแน่นอน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَنِيتُ ءِآنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا مَحْدَرُ الْآخِرَةِ وَيَرْجُوا

رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا

يَتَذَكَّرُ أُولَٰئِكَ ۗ﴾ (الزمر : 9)

ความว่า “ผู้ที่เขาเป็นผู้รักดีในยามคำคืน ในสภาพของผู้สุญุด และผู้ยี่นละหมาดโดยที่เขาหวังเกรงต่อโลกอาคิเราะฮฺ และหวังความเมตตาของพระเจ้าของเขา (จะเหมือนผู้ตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ กระนั้นหรือ?) จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้ จะเท่าเทียมกันหรือ? แท้จริงบรรดาผู้มึสติปัญญาเท่านั้นที่จะใคร่ครวญ” (อัซซุมัร : 9)

1.2.1.3 อิสลามให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต โดยอัลกุรอานได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบไปด้วยผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอน (ผู้รู้) ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ส่วนผู้เรียน (ผู้ไม่รู้) มีหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้ที่ครอบคลุมทั้งศาสตร์ทางโลกและทางธรรม ดังนั้นมุสลิมคนหนึ่งสามารถเป็นทั้งผู้รู้และผู้ไม่รู้ได้ในเวลาเดียวกัน ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการในการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน โดยผ่านกระบวนการตั้งคำถามเพื่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมศาสตร์ทางโลกและทางธรรม ดังที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ فَسَلُّوا أَهْلَ
الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (النحل : 43)

ความว่า “และเราได้ส่งผู้ใดมาก่อนหน้าเจ้า นอกจากเป็นผู้ชายที่เราได้วะฮฺยูแก่พวกเขา ดังนั้นพวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเขาเจ้าไม่รู้” (อันนะฮล : 43)

1.2.1.4 อิสลามให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะคุณลักษณะเด่นของมนุษย์ในด้านสติปัญญา ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสร้างมนุษย์ซึ่งเป็นมัคลุก (สิ่งถูกสร้าง) ที่สมบูรณ์ที่สุดในจักรวาล และมนุษย์ก็เป็นผู้นำในกลุ่มมัคลุกดังกล่าว และพระองค์ทรงประสงค์ให้มนุษย์เป็นผู้แทนของพระองค์บนหน้าแผ่นดิน (‘Alī ‘Aḥmad Madkūr, 1987 : 181) ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ۗ قَالُوْٓا اَتَجْعَلُ فِيْهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۗ قَالَ اِنِّيْۤ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۰﴾ ﴾ (البقرة : 30)

ความว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะให้เป็นผู้แทนคนหนึ่งในโลก มลาอิกะฮฺได้ทูลขึ้นว่า พระองค์จะทรงให้มีขึ้นในโลกซึ่งผู้ที่บ่อนทำลายหรือ ทั้ง ๆ ที่พวกข้าพระองค์ให้ความบริสุทธิ์ พร้อมด้วยการสรรเสริญพระองค์ และเทิดทูนความบริสุทธิ์ในพระองค์ พระองค์ตรัสว่า แท้จริงข้ารู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 30)

1.2.1.5 อิสลามให้ความสำคัญกับการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยอัลกุรอานได้กล่าวถึงงานวิชาการที่เชื่อมโยงกับสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสื่อประเภทแรกที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกล่าวถึงในอัลกุรอาน นั่นคือ ปากกา โดยพระองค์ทรงนำปากกามาเป็นสื่อในการสาบาน เพื่อให้มนุษย์ทั้งหลายได้หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับการขีดเขียน เฉกเช่นเดียวกับการรู้จักการอ่าน และทรงสาบานด้วยสิ่งที่พวกเขาขีดเขียนเป็นตัวหนังสือหรือเป็นรูปร่างต่าง ๆ โดยในปัจจุบันครอบคลุมถึงเครื่องพิมพ์ดีดและเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่นำไปสู่การให้ความรู้ เช่นเดียวกับเครื่องขีดเขียน ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿ تَبَّ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُوْنَ ﴿۱﴾ ﴾

(القلم : 1)

ความว่า “นูน ขอสาบานด้วยปากกา และสิ่งที่พวกเขาขีดเขียน”

(อัลเกาะลิม : 1)

อายะฮฺข้างต้นชี้ให้เห็นว่าปากกาและเครื่องขีดเขียนเป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ ดังที่อัสซุหัยลีย์ (al-Zuhaili, 1991 : 30/45) ได้กล่าวว่า “การสาบานด้วยปากกาและสิ่งที่ขีดเขียนเป็นสื่อที่บ่งบอกถึงความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ เพราะทั้งสองสิ่งนั้นเป็นสิ่ง

ที่มนุษย์ต้องใช้หลังจากเสร็จสิ้นการพูดและการอธิบาย ทั้งสองสิ่งเป็นแนวทางในการให้การศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ระหว่างกลุ่มชน ประชาชาติ และบุคคล และเป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงความเจริญและความฉลาดของประชาชาติ”

1.2.2 อัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง

1.2.2.1 งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนเป็นเทียนส่องทางเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความผาสุกและได้รับความโปรดปรานจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และทำให้ผู้เรียนสามารถทราบแนวทางในการทำความดีเพื่อเป็นเสบียงแก่ผู้เรียนในวันแห่งการตัดสิน นอกจากนี้ การศึกษานับว่าเป็นรากฐานของการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้น ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จึงกำหนดให้การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น (ฟัรฎู) เหนือมุสลิมทุกคน ครอบคลุมทั้งชายและหญิง ดังที่ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ))

(رواه ابن ماجه : ... حديث رقم 224)

ความว่า “การศึกษาหาความรู้เป็นฟัรฎู (จำเป็น) เหนือมุสลิมทุกคน”

(บันทึกโดย Ibn Majah : ส่วนหนึ่งของหะดีษหมายเลข 224)

อิสลามส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ และต้องศึกษากันอย่างจริงจัง มิใช่ศึกษาเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์อะไรบางอย่าง โดยไม่มีความบริสุทธิ์ใจ ผู้ที่ศึกษาหาความรู้จะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้ความเคารพต่อครูผู้สอน พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกย่องผู้ที่ออกเดินทางไปแสวงหาความรู้ ซึ่งเขาจะอยู่ในหนทางของพระองค์จนกว่าเขาจะเดินทางกลับ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ))

(رواه الترمذي : 2648)

ความว่า “ผู้ใดก็ตามที่ได้ออกเดินทางไปศึกษาหาความรู้ เขาจะอยู่ในหนทางของอัลลอฮ์ จนกว่าเขาจะเดินทางกลับ”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy : 2648)

การศึกษาหาความรู้เป็นการทำความดี และผู้ที่ศึกษาหาความรู้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทำให้เขามีความยำเกรงต่อพระองค์ มีความเป็นสิริมงคลในการดำเนินชีวิต ทำให้มีความผูกพันระหว่างมนุษย์กับอัลลอฮ์ ﷻ และมีความเชื่อมโยงระหว่างโลกนี้และโลกหน้า และระหว่างสิ่งที่ถูกสร้างบนชั้นฟ้าและแผ่นดิน เป็นการชี้ให้เห็นว่า ความรู้เป็นสัญลักษณ์อันยิ่งใหญ่ในอิสลาม ดังนั้น ผู้เรียนทุกคนจึงต้องใช้ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ เพื่อสร้างรากฐานสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้ครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น เมื่อมีความรู้แล้วก็สามารถนำไปปฏิบัติ และหาโอกาสเผยแพร่ศาสนาอิสลามต่อไป ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ยกฐานะนักรของผู้ที่ศึกษาหาความรู้ว่า

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ
وَأَنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا رِضَاءً لِطَالِبِ الْعِلْمِ وَإِنَّ الْعَالِمَ
لَيَسْتَعْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحَيَاتَانِ فِي الْمَاءِ
وَفَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ إِنَّ
الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا إِنَّمَا وَرَثُوا
الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَ بِهِ أَخَذَ بِهَذَا بَحْظًا وَافِرًا))

(رواه الترمذي : 2682)

ความว่า “ผู้ใดก็ตามที่อยู่บนหนทางแห่งการศึกษาหาความรู้ นั้น พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะนำเขาไปสู่หนทางแห่งสวรรค์ และแท้จริง บรรดาโมลาอิกะฮ์จะกางปีกยินดีสำหรับผู้ที่ศึกษาหาความรู้ และผู้ที่ศึกษาหาความรู้ นั้นทุกสิ่งในชั้นฟ้าและแผ่นดินจะวิงวอน ขอให้เขาได้รับการอภัยโทษ แม้กระทั่งปลาที่อยู่ในน้ำก็จะขอภัยโทษให้แก่เขา และผู้ที่มีความรู้ นั้นย่อมประเสริฐกว่าบรรดาผู้ทำ ความภักดี เสมือนกับดวงจันทร์ท่ามกลางหมู่ดาว และแท้จริง บรรดาผู้มีการศึกษา คือทายาทบรรดานบี แท้จริงบรรดานบีไม่ได้ ให้มรดกเป็นดิรฮัมและดีนาร์ แต่พวกเขาให้มรดกที่เป็นความรู้ ดังนั้น ผู้ใดที่รับความรู้ เขาก็จะได้รับด้วยส่วนแบ่งอันล้ำค่าที่สุด”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy : 2682)

1.2.2.2 การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่จะต้องนำแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แบบอย่างที่ดีงามทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นแบบอย่างในด้านการเผยแผ่ (ตะอวะฮฺ) เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศาสนา และครอบครัว เป็นต้น

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นคนพูดน้อยแต่ชอบฟัง จะพูดแต่เรื่องที่เป็นสาระและเรื่องที่สำคัญ สงบเสงี่ยมให้เกียรติผู้คนที่ไป และเป็นคนพูดจริงเสมอ จนได้สมญานามว่า “อัลอะมีน” ซึ่งแปลว่า ผู้ซื่อสัตย์มาตั้งแต่วัยเด็ก เป็นผู้ที่ควบคุมอารมณ์ได้ทุกสภาพการณ์ ใจบุญ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นมิตรกับทุกคน เป็นคนตัดสินใจได้เด็ดขาดไม่ลังเล ใครก็ตามที่ติดต่อกับท่าน จะประทับใจจากคุณสมบัติเหล่านี้ (อิหมรอน มะลูลิม, 2546 : 73) ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

(رواه أحمد : 8932)

ความว่า “แท้จริงแล้ว ฉันได้ถูกแต่งตั้งมาเพื่อที่ฉันจะได้ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านมารยาทอันดีงาม”

(บันทึกโดย 'Ahmad : 8932)

และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวอีกว่า

((أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخَيْرًاكُمْ خَيْرًاكُمْ لِنِسَائِهِمْ خُلُقًا))

(رواه الترمذي : 1162)

ความว่า “บรรดามุอิมินที่มีการศรัทธาที่สมบูรณ์ คือ บุคคลที่จรรยา มารยาทของพวกเขาดีงาม และผู้ที่ดีที่สุดในหมู่พวกเขาคือผู้ที่มีมารยาทที่ดีที่สุดต่อบรรดาสตรีของพวกเขา”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy : 1162)

จรรยา มารยาทอันดีงามยังเป็นการงานที่ดีที่หนักที่สุดบนตาชั่งแห่งความดีงามในวันแห่งการตัดสิน ดังนั้น หากผู้ใดมีมารยาทที่เลวทราม และมีการกระทำไม่ดี แน่แน่นอนชีวิตของเขาก็ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا شَيْءٌ أَثْقَلُ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ وَإِنَّ
اللَّهَ لَيُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَدِيءِ))

(رواه الترمذي : 2002)

ความว่า “ไม่มีอะไรที่จะหนักบนตาชั่งของบ่าวในวันกิยามะฮ์ยิ่งกว่าจรรยา มารยาทที่ดีงาม และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรังเกียจผู้ที่มีมารยาทที่เลวทราม อีกทั้งใช้วาจาที่ลามก”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy : 2002)

1.2.2.3 การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักการอิสลาม เป็นการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่ครอบคลุมหลักการอิสลาม 3 ประการ ประกอบด้วย อีमान อิสลาม และอิฮฺसान โดยหลักการอีมานจะครอบคลุมคุณลักษณะด้านการศรัทธาและด้านจิตใจและจิตวิญญาณ ส่วนหลักการอิสลามจะเน้นการปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ที่ครอบคลุมด้านการทำความดี สังคม สติปัญญา และทักษะด้านอาชีพ และอิฮฺसानจะเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ตามหลักการอิสลามทุกด้าน ดังมีรายงานจากท่านอับู ฮุรَيْرَةَ ระบุว่า

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَارِئًا لِلنَّاسِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكِتَابِهِ وَلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ الْآخِرِ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَتُؤَدِّيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنَّكَ إِنْ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلَكِنْ سَأَحَدُّثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتْ الْأُمَّةُ رَبَّهَا فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا كَانَتْ الْعُرَاةُ الْحُفَاةُ رُؤُوسَ النَّاسِ فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا تَطَاوَلَ رِعَاءُ الْبَنِيَانِ فِي الْبُنْيَانِ فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ تَلَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي

نَفْسٌ مَادَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٩﴾ قَالَ قُمْ أَدْبَرَ الرَّجُلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زُودُوا عَلَيَّ الرَّجُلَ فَأَخَذُوا لِيَرُدُّوهُ فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ))
(رواه مسلم : 9)

ความว่า “มีครั้งหนึ่งท่านเราะสูล ﷺ กำลังอยู่ร่วมกับผู้คน ทันใดนั้นมีชายคนหนึ่งมาหาท่าน ชายดังกล่าวถามท่านว่า โอ้ท่านเราะสูลลุลลอฮฺ ﷺ อีมานคืออะไร? ท่านนบี ﷺ ตอบว่า อีมาน คือ การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ต่อมวลมลาอิกะฮฺของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ศรัทธาว่าจะไปพบกับพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลของพระองค์ และศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพในวันอาคิเราะฮฺ (โลกหน้า) เขายังถามต่อไปว่า โอ้ท่านเราะสูลลุลลอฮฺ ﷺ อิสลามคืออะไร? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า อิสลามคือ การกราบไหว้ต่ออัลลอฮฺและไม่ตั้งภาคีใด ๆ ต่อพระองค์ การละหมาดฟรัฎุ การจ่ายซะกาตที่จำเป็น (วาญิบ) และการถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน ชายคนเดิมได้ถามขึ้นอีกว่า โอ้ท่านเราะสูลลุลลอฮฺ ﷺ อิหสานคืออะไร? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า การทำความเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺประหนึ่งท่านเห็นพระองค์ แต่ความเป็นจริงท่านไม่เห็นพระองค์ แต่ให้คิดว่าพระองค์ทรงเห็นท่าน เขาได้ถามอีกว่า โอ้ท่านเราะสูลลุลลอฮฺ ﷺ วันกิยามะฮฺ (วันสิ้นโลก) จะเกิดขึ้นเมื่อใด? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า สำหรับวันกิยามะฮฺนั้นผู้ถูกถามมิได้รู้มากไปกว่าผู้ถาม แต่ฉันจะกล่าวถึงสัญญาณของวันกิยามะฮฺซึ่งได้แก่ การที่ทาสหญิงให้กำเนิดบุตรแก่นายของนาง ถือเป็นสัญญาณประการหนึ่ง การที่คนยากจนและเท้าเปลือยของคนทั่วไปกลายเป็นผู้นำ ถือเป็นอีกสัญญาณหนึ่ง และการที่คนเลี้ยงสัตว์แข่งขันกันสร้างอาคาร (เป็นคนฟุ่มเฟือยและมั่งคั่ง) ก็เป็นอีกสัญญาณหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสัญญาณอีกห้าประการที่ไม่มีใครรู้ นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ ท่านเราะสูล ﷺ ได้อ่านอายะฮ์อัลกุรอานความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺนั้น ความรู้แห่งวันอวสานมีอยู่ ณ

พระองค์ และพระองค์ทรงประทานฝนหลั่งลงมา และพระองค์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในมดลูก (ก่อนที่จะจุด) และไม่มีชีวิตใดรู้สิ่งที่มีนั้น จะมาหาได้ในวันรุ่งขึ้น และไม่มีชีวิตใดรู้ว่า ณ แผ่นดินใดมันจะตาย แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (ลูกมาน : 34) เขาเล่าอีกว่า ต่อมาชายดังกล่าวได้ออกไป ท่านเราะฮูสูล ﷺ กล่าวว่า จงไปเรียกชายคนนั้นมาเถิด บรรดาเศาะหาบะฮ์พยายามตามหาชายดังกล่าว แต่ไม่พบเขา ท่านเราะฮูสูล ﷺ จึงกล่าวว่า เขาคือ มลาอิกะฮ์ญิบรีล ﷺ มาสอนมนุษย์ในเรื่องศาสนาของพวกเขา”

(บันทึกโดย Muslim : 9)

จากหลักฐานอัลกุรอานและหะดีษข้างต้น ชี้ให้เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับงานวิชาการที่เชื่อมโยงสู่การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งในการสร้างผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น ต้องกระทำผ่านงานวิชาการที่มีพื้นฐานด้านความรู้เป็นหลัก ถ่ายทอดผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมศาสตร์ทางโลกและศาสตร์ทางธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ภายใต้หลักการของอิสลาม 3 ประการ ประกอบด้วย อีมาน อิสลาม และอิหฺसान การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ปรากฏในหลักฐานอัลกุรอาน “ขณะที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสแก่บรรดามลาอิกะฮ์ว่าพระองค์จะให้มนุษย์คนหนึ่ง ในพิภพ นั่นคือ ท่านนบีนอาดัม ﷺ และพระองค์ทรงสอนนบีนอาดัม ﷺ ในสิ่งที่เขาไม่รู้เกี่ยวกับรายชื่อต่าง ๆ” เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ชี้ให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงสู่การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านการศรัทธาและสติปัญญา โดยมีองค์ประกอบของการสอน คือ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้สอน ท่านนบีนอาดัม ﷺ เป็นผู้เรียน และรายชื่อต่าง ๆ เป็นเนื้อหาการสอน ส่วนหลักฐานที่ปรากฏในหะดีษ ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างมลาอิกะฮ์ญิบรีล ﷺ (ผู้สอน) และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ (ผู้เรียน) เป็นการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะมนุษย์ที่สมบูรณ์ภายใต้หลักการของอิสลาม 3 ประการ โดยกระบวนการเรียนการสอนที่ปรากฏในหะดีษข้างต้น เป็นวิธีการสอนโดยการตั้งคำถามเพื่อต้องการหาคำตอบ ดังนั้น คำตอบในหะดีษข้างต้นมีเนื้อหาที่ครอบคลุมคุณลักษณะด้านอีมาน อิสลาม อิหฺसान และวันกียามะฮ์ (วันสิ้นโลก) ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าอิสลามมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ต้องอาศัยหลักการอีมาน อิสลาม และอิหฺसान และมุสลิมทุกคนต้องดำเนินชีวิตตามหลักการดังกล่าว โดยเริ่มต้นด้วยขั้นตอนการวางแผน (Plan) ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการอีมาน อิสลาม และอิหฺसान ต่อมาเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ตามแผนที่วางไว้ ต่อมาเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินตนเอง (Check) ว่า

บรรลุผลหรือไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น หากไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงเข้าสู่ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Action) เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปตามครรลองของอิสลาม หากมุสลิมทุกคนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว มุสลิมทุกคนสามารถสะสมเสบียงความดีงามในขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นหลักประกันให้กับตัวเขาเองในการเตรียมความพร้อมสู่การได้สวนของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในวันแห่งการตัดสิน ดังนั้น การสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ภายใต้หลักการอิสลามจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นเพื่อผู้เรียนทุกคนจะได้รับความพึงพอใจจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.3.2 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.4 คำถามเพื่อการวิจัย

1.4.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร

1.4.2 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรเป็นอย่างไร

1.4.3 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรเป็นอย่างไร

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ 12 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 32) ได้แก่
  - 1) งานพัฒนาหลักสูตร 2) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) งานวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผล

การเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) งานแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

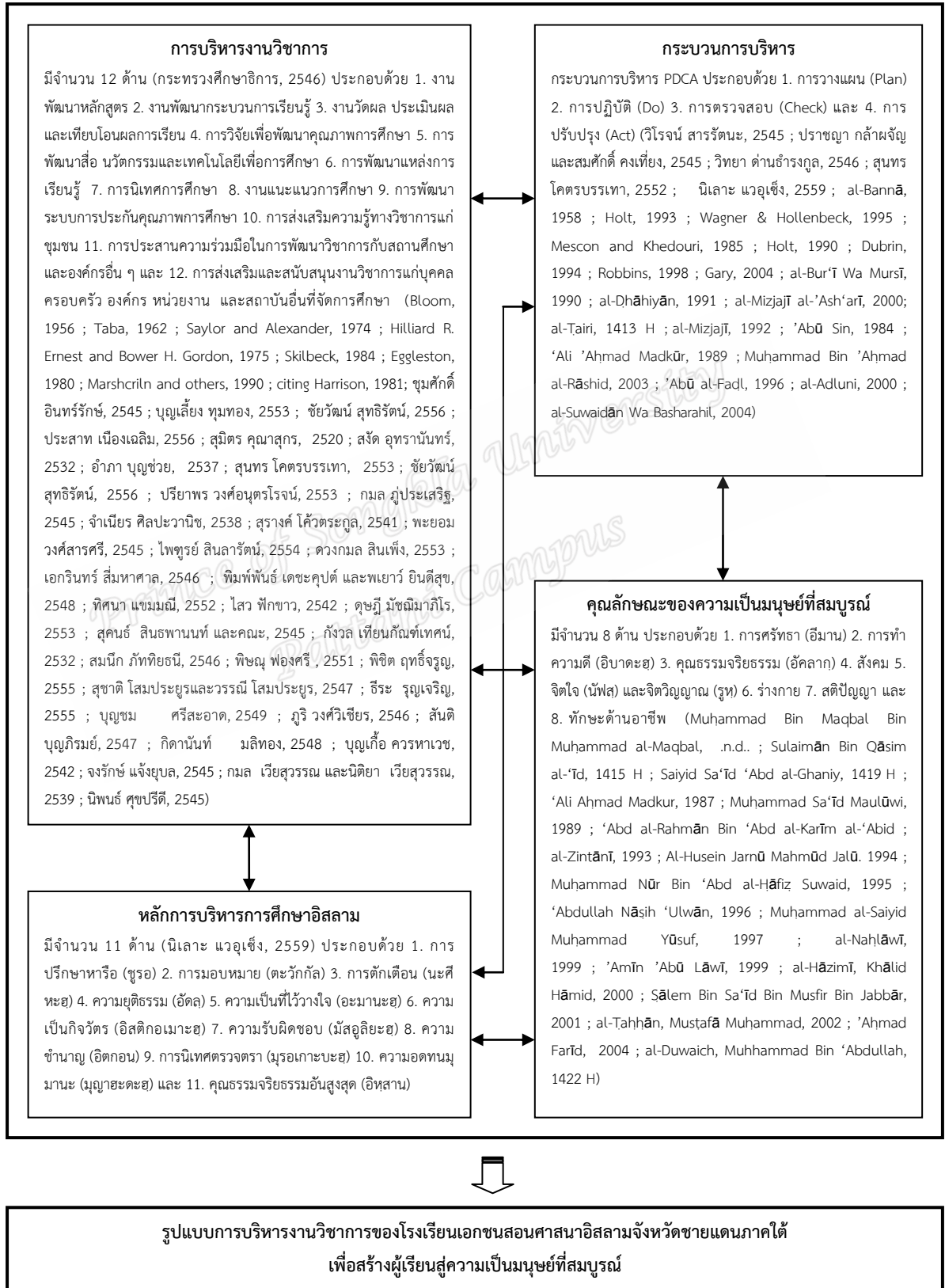
2. คุณลักษณะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หมายถึง ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ” และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สำหรับผู้เรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งมนุษย์ที่สมบูรณ์ออกเป็น 8 ด้านหลักที่สำคัญดังนี้ 1) การศรัทธา (อีมาน) 2) การทำความดี (อิบาดะฮฺ) 3) คุณธรรมจริยธรรม (อัศลาฮฺ) 4) สติปัญญา 5) จิตใจ (นัฟส) และจิตวิญญาณ (รูหฺ) 6) ร่างกาย 7) สังคม และ 8) ทักษะ ด้านอาชีพ (Muhammad Bin Maqbal Bin Muhammad al-Maqbal, .n.d.. ; Sulaimān Bin Qāsim al-‘Td, 1415 H ; Saiyid Sa‘Td ‘Abd al-Ghaniy, 1419 H ; ‘Ali ‘Ahmad Madkūr, 1987 ; Muhammad Sa‘Td Maulūwi, 1989 ; ‘Abd al-Rahmān Bin ‘Abd al-Karīm al-‘Abid ; al-Zintānī, 1993 ; Al-Hūsein Jarnū Mahmūd Jālū. 1994 ; Muhammad Nūr Bin ‘Abd al-Hāfiz Suwaid, 1995 ; ‘Abdullah Nāsih ‘Ulwān, 1996 ; Muhammad al-Saiyid Muhammad Yūsuf, 1997 ; al-Nahlawī, 1999 ; ‘Amīn ‘Abū Lāwī. 1999 ; al-Hāzimī, Khālid Hāmid, 2000 ; Ṣālem Bin Sa‘Td Bin Musfir Bin Jabbār, 2001 ; al-Tahhān, Mustafā Muhammad, 2002 ; ‘Ahmad Farīd, 2004)

3. กระบวนการบริหาร ผู้วิจัยใช้กรอบกระบวนการบริหาร PDCA ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) มาใช้ควบคุมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีขอบข่ายงานวิชาการ 12 ด้าน และนำหลักการ บริหารการศึกษาอิสลาม มาใช้ในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การปรึกษาหารือ (ชुरอ) 2) การมอบหมาย (ตะวักกัล) 3) การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) 4) ความยุติธรรม (อัดล) 5) ความเป็นที่ไว้วางใจ (อะมานะฮฺ) 6) ความเป็นกิจวัตร (อิสติกอมาฮฺ) 7) ความรับผิดชอบ (มัสอูลียะฮฺ) 8) ความชำนาญ (อิตกออน) 9) การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) 10) ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮฺ) และ 11) คุณธรรมจริยธรรมอันสูงสุด (อิหसान)

4. การพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ดังนี้ 1) รูปแบบ ประกอบด้วย ความ เป็นมาและความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ และการประเมิน รูปแบบ และ 2) การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ และขั้นตอน ของการพัฒนารูปแบบ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 197 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา (อำเภอเทพา นาทวี จะนะ และสะบ้าย้อย) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ตามข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2555

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ รองหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูที่รับผิดชอบฝ่ายวิชาการ

3. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งมี 12 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) งานแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.7 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.7.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.7.2 ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.7.3 ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนและสถานศึกษาอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.7.4 ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานด้าน วิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.7.5 ใช้เป็นแนวทางในการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ ที่ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักการอิสลาม (อิสลาม อี้มาน และอิหฺซาน) เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นผู้สืบทอดบนหน้าแผ่นดินในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการอ้างอิงตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ ดังนี้

1. อัลกุรอาน

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตัวบทอัลกุรอาน (ชื่อสูเราะฮฺ : หมายเลขอายะฮฺ) ต่อท้าย ตัวบทและความหมาย ตัวอย่างเช่น (10 : الإسراء) และ (อัลอิสรออ : 10) หมายถึง สูเราะฮฺอัลอิสรออ อายะฮฺที่ 10

2. อัลหะดีษ

สำหรับตำราหะดีษที่ปรากฏในงานวิจัยเล่มนี้ จะเป็นตำราหะดีษที่สำคัญ ทั้ง 6 เล่ม หรือที่เรียกว่า (كتب الستة) ประกอบด้วย 1) ตำราเศาะฮิหฺอัลบุคอรีย (صحیح البخاری) 2) ตำราเศาะฮิหฺมุสลิม (صحیح مسلم) 3) ตำราสุนันอบู ดาวูด (سنن أبو داود) 4) ตำราสุนัน อันนะσαιย (سنن النسائي) 5) ตำราสุนันอัตติรมิซีย (سنن الترمذي) และ 6) ตำราสุนันอิบนุ มาญะฮฺ (سنن ابن ماجه) รวมทั้งตำราหะดีษมุสนัดของอิมาม อะหมัด (مسند الإمام أحمد) และตำรา อัลมุวัฏฏะฮฺของอิมามมาลิก (الموطأ) ใช้รูปแบบการอ้างอิงตัวบทอัลหะดีษ (ผู้บันทึกหะดีษ : หมายเลขหะดีษ) ตัวอย่างเช่น (บันทึกโดย Muslim : 250) หมายถึง หะดีษบทนี้ปรากฏอยู่ในเศาะฮิหฺ มุสลิม หะดีษที่ 250

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

1. การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอาน จะระบุอายะฮ์ในวงเล็บที่มีสัญลักษณ์ $\langle \dots \rangle$ ส่วนชื่อสุเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์ จะระบุภายในวงเล็บต่อท้ายตัวบทและความหมาย (.....)
2. การอ้างอิงตัวบทอัลหะดีษ จะระบุตัวบทหะดีษในวงเล็บคู่ ($(\dots)$) ส่วนผู้บันทึกหะดีษและหมายเลขหะดีษ จะระบุภายในวงเล็บต่อท้ายตัวบทและความหมาย (.....)
3. เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง
4. สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบฮานะฮ์ วะตะอาลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่ชาวมุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้เอย่านามพระองค์
5. สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานพรอันประเสริฐและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่ชาวมุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หลังจากที่ได้เอย่านามของท่าน
6. สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮุ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยแก่เขา” เป็นคำสุภาพที่ชาวมุสลิมใช้กล่าวเพื่อให้เกียรติท่านเศาะหาบะฮ์จำนวน 1 ท่าน ผู้ซึ่งได้ใช้ชีวิตร่วมสมัยกับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ
7. สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮุม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยแก่พวกเขา” เป็นคำสุภาพที่ชาวมุสลิมใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์จำนวนหลายท่าน ซึ่งพวกเขาได้ใช้ชีวิตร่วมสมัยกับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามกรอบงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) งานแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนา

วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. กระบวนการบริหาร หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นลำดับขั้นในการบริหารงานอย่างมีแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงาน และกิจกรรมทางการบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการบริหาร PDCA ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act)

3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดหลักการและองค์ประกอบของรูปแบบ 3) การร่างรูปแบบ 4) การประเมินรูปแบบ และ 5) การปรับปรุงและการพัฒนารูปแบบ

4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนในระบบแห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา ควบคู่วิชาสามัญ โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

5. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นและนับถือศาสนาอิสลาม ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา (อำเภอนาทวี เทพา สะบ้าย้อย และจะนะ)

6. มนุษย์ที่สมบูรณ์ หมายถึง มีความสมบูรณ์ในด้านการศรัทธา (อีมาน) การทำความดี (อิบาดะฮ์) คุณธรรมจริยธรรม (อัศลาหฺ) สติปัญญา จิตใจและจิตวิญญาณ ร่างกาย สังคม และทักษะด้านอาชีพ ซึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

1.10 ลำดับขั้นตอนในการเสนอรายงานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอรายงานการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ นำเสนอความเป็นมาของปัญหาและปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามเพื่อการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น นิยามศัพท์เฉพาะ และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอเนื้อหาของแนวคิด หลักการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการนำเสนอรายละเอียดและขั้นตอนการวิจัย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิจัย เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ตามขั้นตอนการวิจัย และการนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาโดยสรุปภาพรวม ของการวิจัย ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus